

SKOK U ŽIVOT ZVANI PRAVO

Pravna i poslovna sposobnost
fizičkih i pravnih lica

Autor: MSc Miloš Kostić
PHD Student

Beograd, 13.10.2018.

GRAĐANSKO PRAVO

❖ Predmet:

- Subjektivna građanska prava i građansko pravni odnosi;
- Položaj subjekata;

❖ Poreklo i naziv:

- Privatno i javno pravo;
- XX vek – Digi, Kelzen;
- “ius civile” – poreklo se vezuje za rimsko pravo, naspram “ius gentium”;
- Rimljani i peregrini (stranci);
- 212. Karakala – pravo svih građana;
- “ius publicum” - organizacija države i odnos sa podanicima;
- “ius privatum” – imovinski odnosi pojedinaca međusobno;

GRAĐANSKO PRAVO

❖ Podela:

- 1) Privatno i javno pravo
- 2) Stvarno pravo
- 3) Obligaciono pravo
- 4) Nasledno pravo
- 5) Građansko pravo u užem smislu

GRAĐANSKO PRAVO

- ❖ Metod - zasnovan na načelima:
  - Jednakost stranaka,
  - Ravnopravnost volja,
  - Autonomija volje,
  - Prenosivost subjektivnih građanskih prava,
  - Imovinska sankcija,
  - Zaštita na privatni zahtev.

GRAĐANSKO PRAVO

❖ PRAVNI ODNOS

- Odnos regulisan pravnom normom;
- Snabdeven sankcijom;
- Subjektivno pravo i obaveza – konstitutivni elementi;
- Utuživ, pravno obavezan (ius cogens);
- Moguće prinudno izvršiti;

❖ PRAVNA NORMA

- Dispozicija i sankcija;

PRAVNI SUBJEKTI

- ❖ Ličnost (“pravni subjekt”) – titular subjektivnih prava i obaveza (mogućnost biti...);
- ❖ Etički personalizam (Kant, Hegel) - “Radi tako kao da je čovečnost u tvojoj ličnosti, kao da je ličnost svakog drugog cilj, a ne da ga koristiš kao sredstvo...”;
- ❖ Fizička i pravna lica;

FIZIČKA LICA

- ❖ “Fizičko lice je čovek i to od trenutka svog rođenja”;
- ❖ Imalac pravne sposobnosti, prava i obaveza koje priznaje pravni poredak;
- ❖ Nema odricanja, ograničenja, prenošenja i sl.
- ❖ Opšta i potpuna;
- ❖ Antička društva – rob je “res” (stvar), SAD ukidanje ropstva 1865. godine;

FIZIČKA LICA

- ❖ Vrste sposobnosti - pravna, poslovna, deliktna sposobnost;
- ❖ Atributi – individualizacija (lično ime, prebivalište, boravište, državljanstvo);
- ❖ Matične knjige (rođenih, venčanih, umrlih);

PRAVNA SPOSOBNOST

❖ Sticanje:

- Rođenjem
- Fikcija – začetak ili “nasciturus” (nasleđivanje moguće od strane deteta začeto u trenutku ostaviočeve smrti, pod uslovom da se rodi živo) – pravna sposobnost ograničena i uslovna;

❖ Prestanak:

- Smrt, komorijenti (oboriva pretpostavka);
- Proglašenje nestalog lica za umrlo, opšta i posebna nestalost;
- Civilna smrt – do 1854. godine poznavao i Francuski građanski zakonik.

POSLOVNA SPOSOBNOST

- ❖ **Definicija:** Sposobnost da se izjavama sopstvene volje prouzrokuju pravne posledice, steknu, izmene, ugase ili prenesu građanska subjektivna prava;
- ❖ **Dva elementa:** sposobnost za rasuđivanje i uzrast;
- ❖ Potpuna i delimična poslovna (ne)sposobnost;
- ❖ poslovna = parnična sposobnost;
- ❖ Maloletnici i punoletstvo (sa 18 godina potpuna poslovna sposobnost, po pravilu); izuzeci – rad, stupanje u brak uz odobrenje suda;

POSLOVNA SPOSOBNOST

❖ Prestanak:

- Smrt;
- Delimično ili potpuno lišenje poslovne sposobnosti;

DELIKTNNA SPOSOBNOST

- ❖ **Definicija:** Sposobnost da fizičko lično i sopstvenom imovinom odgovara za prouzrokovanu štetu;
- ❖ Svest o nedozvoljenosti;
- ❖ Do 7. godine (potpuna deliktna nesposobnost) odgovara drugo lice; 7- 14 godina: nadzor, dokazivanje nedostatka krivice; solidarna odgovornost;
- ❖ Potpuna deliktna sposobnost sa 14 godina;
- ❖ Lice nesposobno za rasuđivanje nije deliktno sposobno;
- ❖ Objektivna odgovornost – npr. šteta od opasnih stvari?

PRAVNA LICA

❖ POJAM I OSOBINE

- Uzrok nastanka pojava robonovčanih odnosa....;
- **Definicija:** Ljudska organizacija kojoj je priznata sposobnost pravnim poretkom da bude titular prava i obaveza;
- Termin: način da se razdvoji od fizičkih lica – veštačka, pravna tvorevina, fikcija;
- Teorije o pravnim licima:
  - 1) Negatorske teorije (teorija ciljne imovine, teorija korisnika imovine)
  - 2) Afirmativne teorije (teorija fikcije, organska teorija);

PRAVNA LICA

❖ ELEMENTI PRAVNOG LICA (opšti):

- Pravilima uređena organizacija,
- Imovina pravnog lica,
- Dopušten cilj,
- Atributi (ime, sedište, nac. pripadnost),
- Organi
- Priznat pravni subjektivitet.

PRAVNA LICA

❖ VRSTE PRAVNIH LICA:

- 1) Organizacije i samostalne imovine,
- 2) Udruženja i ustanove,
- 3) Javnopravna i privatnopravna,
- 4) Profitna i neprofitna.

❖ POSTANAK I PRESTANAK PRAVNIH LICA

- Sistem odobrenja (koncesije), sistem prijave, normativni sistem;
- Statusne promene.

PRAVNA LICA

❖ PRAVNA SPOSOBNOST

- Sposobnost da se bude imalac prava i obaveza;
- Dva sistema – opšti i “ciljni”.

❖ POSLOVNA SPOSOBNOST

- Pravna sposobnost = poslovna sposobnost?

❖ DELIKTNA SPOSOBNOST

- Organi;
- Zaposleni;
- ZOO;

by LINKgroup

Center for Career Development

HVALA NA PAŽNJI!

 kosticd.milos@gmail.com